

Politička ekonomija istorazinske proizvodnje - Michel Bauwens

Otkad je Marx u manufakturnim pogonima Manchestera prepoznao projekt novog kapitalističkog društva, nije bilo dublje transformacije temelja našeg društvenog života. Kako se politički, ekonomski i društveni sistemi transformiraju u distribuirane mreže, tako se pojavljuje i nova ljudska dinamika: istorazinsko prema istorazinskom (IRPIR). Budući da IRPIR dovodi do pojave trećeg načina proizvodnje, trećeg načina upravljanja i trećeg načina vlasništva, ono je spremno staviti u pitanje našu političku ekonomiju na do sada neviđen način. Cilj ovog eseja je razviti konceptualni okvir ('IRPIR teoriju') koji može objasniti ove nove društvene procese.

Istorazinsko prema istorazinskom

IRPIR se ne odnosi na svo ponašanje ili procese koji se događaju u distribuiranim mrežama: IRPIR specifično označava one procese čiji cilj je uvećati najšire rasprostranjeno sudjelovanje sudionika/sudionica jednakih potencijala. Definirat ćemo te termine kad ispitamo karakteristike IRPIR procesa, ali evo najopćenitijih i najvažnijih karakteristika.

IRPIR procesi:

- proizvode upotrebnu vrijednost kroz slobodnu kooperaciju proizvođača koji imaju pristup raspodijeljenom kapitalu: to je IRPIR način proizvodnje, 'treći način proizvodnje' različit od proizvodnje za profit ili javne proizvodnje poduzeća u državnom vlasništvu.
- njima upravljaju zajednice proizvođača same, a ne tržišne alokacije ili korporativne hijerarhije: to je IRPIR način upravljanja ili 'treći način upravljanja'.
- čine upotrebnu vrijednost slobodno dostupnom na univerzalnoj bazi, kroz nove režime zajedničkog vlasništva. To je njihov način raspodjele ili 'istorazinski način vlasništva', različit od privatnog ili javnog (državnog) vlasništva.

IRPIR infrastruktura

Što je bilo potrebno da bi se omogućilo pojavljivanje procesa istorazinskog prema istorazinskom? Prvi zahtjev je postojanje tehnološke infrastrukture koja operira na procesima istorazinskog prema istorazinskom i omogućava distribuirani pristup 'fiksnom' kapitalu, dostupnom po niskoj cijeni mnogim proizvođačima. Internet je, kao mreža od točke prema točki, bio specifično dizajniran za sudjelovanje s rubova (korisnici/e kompjutora) bez korištenja obligatornih mrežnih čvorišta. Iako nije u potpunosti u rukama svojih sudionika/sudionica, internet se kontrolira kroz distribuirano upravljanje i van potpune hegemonije posebnih privatnih ili državnih aktera. Hijerarhijski elementi interneta (kao što su IP protokoli, decentralizirani sistem nazivlja domena, itd...) ne odvrćaju od sudjelovanja. Viralni komunikatori ili 'meshworks' su logični produžeci interneta. S tom metodologijom, naprave stvaraju svoje vlastite mreže korištenjem viška kapaciteta, premošćujući tako potrebu za predpostojecom infrastrukturom. Pokret 'Komunalni Wi-Fi', zastupanje Otvorenog Spektra, 'file-serving' televizija i alternativne telekomunikacijske

infrastrukture na bazi meshworka, primjeri su ovog trenda.

Drugi zahtjev su alternativni informacijski i komunikacijski sistemi koji dopuštaju autonomnu komunikaciju između kooperirajućih djelatnika (agents). Web (posebice Writeable Web i Web 2.0) dopuštaju univerzalnu autonomnu proizvodnju, diseminaciju i 'potrošnju' pisanog materijala, dok pridruženi podcasting i webcasting stvaraju 'alternativnu informacijsku i komunikacijsku infrastrukturu' za audio i audiovizualno stvaranje. Postojanje takve jedne infrastrukture omogućava autonomnu proizvodnju sadržaja koji se može distribuirati bez posredovanja klasičnih izdavačkih ili emitirajućih medija (iako se mogu pojaviti novi oblici posredovanja).

Treći zahtjev je postojanje 'softverske' infrastrukture za autonomnu globalnu kooperaciju. Rastući broj kolaborativnih alata, kao što su blogovi i wikie, ugrađenih u softver društvenog umrežavanja, potpomažu stvaranje povjerenja i društvenog kapitala, čineći mogućim stvaranje globalnih grupa koje mogu kreirati upotrebnu vrijednost bez posredovanja proizvodnih ili distribucijskih profitnih poduzeća.

Četvrti zahtjev je zakonska infrastruktura koja omogućava stvaranje upotrebne vrijednosti i štiti ju od privatnog prisvajanja. 'General Public License' (koji zabranjuje prisvajanje softverskog koda), s tim povezana 'Open Source Initiative' i određene verzije 'Creative Commons' licence ispunjavaju ovu ulogu. One omogućavaju zaštitu zajedničke upotrebne vrijednosti i koriste viralne karakteristike za rasprostiranje. GPL i povezani materijal mogu se koristiti u projektima koji zauzvrat stavljaju svoj primijenjeni izvorišni kod u javnu domenu.

Peti zahtjev je kulturalni. Difuzija masovne intelektualnosti (tj. raspodjela ljudske inteligencije) i pridružene promjene u načinima osjećanja i bivanja (ontologija), načinima saznavanja (epistemologija) i vrijednosnim konstelacijama (aksiologija) bile su od koristi u kreiranju tipa kooperativnog individualizma potrebnog za održavanje etosa koji može omogućiti IRPIR projekte.

Karakteristike IRPIR-a

IRPIR procesi se događaju u distribuiranim mrežama. Distribuirane mreže su mreže u kojima autnomni/e djelatnici/e (agents) mogu slobodno odrediti svoje ponašanje i povezanosti bez posredništva obligatornih mežnih čvorišta. Kao što Alexander Galloway inzistira u svojoj knjizi o protokolarnoj moći, distribuirane mreže nisu isto što i decentralizirane mreže, za koje su mrežna čvorišta obligatorna. IRPIR se temelji na distribuiranoj moći i distribuiranom pristupu resursima. U decentraliziranoj mreži kao što je američki sistem zračnih luka, letjelice trebaju proći kroz određena mrežna čvorišta; međutim, u distribuiranim sistemima kao što je internet ili sistemi auto-cesta, mrežna čvorišta mogu postojati, ali nisu obligatorna i djelatnici/e (agents) ih mogu uvijek zaobilaziti.

IRPIR projekti su karakteristični po ekvipotencijalnosti ili 'anti-vjerodajništvu'. To znači da ne postoji nikakva a priori selekcija za sudjelovanje. Kapacitet za suradnju se verificira u samom procesu suradnje. Tako su projekti otvoreni za sve koji dolaze, uz uvjet da imaju vještine nužne za doprinosenje projektu. Te se vještine verificiraju i vrednuju u zajednici, u samom proizvodnom procesu. Ovo je očito u otvorenim izdavačkim projektima kao što je građansko novinarstvo: bilo tko može postavljati i bilo tko može verificirati vjerodostojnost članaka. Reputacijski sistemi se koriste za vrednovanje u zajednici. Filtriranje je a posteriori, a ne a priori. Anti-vjerodajništvo je

stoga kontrastirano tradicionalnoj istorazinskoj recenziji (peer review), gdje su vjerodajnice bitni prerekvizit sudjelovanja.

Obilježje IRPIR-a je holoptizam. Holoptizam je pretpostavljeni kapacitet i dizajn istorazinskog/e za procese koji sudionicima dopuštaju slobodan pristup svim informacijama o drugim sudionicima; ne u terminima privatnosti, nego u terminima njihovog postojanja i doprinosa (horizontalne informacije) i pristupa ciljevima, metrici i dokumentaciji projekta u cjelini (vertikalna dimenzija). Ovo se može kontrastirati panoptizmu, koji je karakteristika hijerarhijskih projekata: procesi su dizajnirani tako da je 'totalno' znanje rezervirano za elitu, dok sudionici/e imaju pristup samo 'što treba znati' bazi. Međutim, s IRPIR projektima komunikacija nije odozgora prema dolje i nije bazirana na strogo definiranim pravilima izvještavanja, nego je povratna informacija sistemska, integrirana u protokol kooperativnog sistema.

Gornje ne iscrpljuje karakteristike istorazinske proizvodnje. Ispod ćemo nastaviti naše ispitivanje tih karakteristika u kontekstu usporedbe s drugim postojećim načinima proizvodnje.

IRPIR i drugi načini proizvodnje

Okvir naše usporedbe je teorija relacijskih modela, antropologa Alana Page Fiske-a, diskutirana u njegovom glavnom djelu "Struktura društvenog života". Činjenica da su načini proizvodnje ugrađeni u intersubjektivne odnose - to jest, obilježeni posebnim odnosnim kombinacijama - pruža potrebni okvir za razlikovanje IRPIR-a. Prema Fiske-u, postoje četiri temeljna tipa intersubjektivne dinamike koji vrijede vremenski i prostorno, njegovim vlastitim riječima:

U svim kulturama i većinom vremena, ljudi koriste tek četiri temeljna modela za organiziranje većine aspekata društvenosti. Ti modeli su Zajedničko Dijeljenje, Rangiranje Autoriteta, Usklađivanje Jednakosti i Tržišno Ocjenjivanje. Zajedničko Dijeljenje (ZD) je odnos u kojem ljudi neku dijadu ili grupu tretiraju kao ekvivalentnu i nediferenciranu s obzirom na društvenu domenu o kojoj se radi. Primjerice, ljudi koji koriste zajednička dobra (ZD s obzirom na utilizaciju posebnog resursa), ljudi intenzivno zaljubljeni (ZD s obzirom na njihova društvena sebstva), ljudi koji "ne pitaju kome zvono zvoní, jer tebi zvoní" (ZD s obzirom na podijeljeno trpljenje i zajedničku dobrobit) ili ljudi koji ubiju bilo kojeg člana neprijateljske grupe bez razlike, iz osвете zbog napada (ZD s obzirom na kolektivnu odgovornost). U Rangiranju Autoriteta (RA) ljudi imaju asimetrične pozicije u jednoj linearnoj hijerarhiji u kojoj se podređeni povinuju, poštuju i (možda) slušaju, dok nadređeni imaju prvenstvo i preuzimaju pastoralnu odgovornost za podređene. Primjeri su vojne hijerarhije (RA u odlukama, kontroli i mnogim drugim stvarima), štovanje predaka (RA u davanju obiteljskog pijeteta i očekivanjima zaštite i provođenja normi), monoteistički religiozni morali (RA za definiciju pravog i krivog po božjim zapovjedima ili volji), društveni statusni sustavi kao što su klasa ili etničko rangiranje (RA s obzirom na društvenu vrijednost identiteta) i rangiranja kao što je poredak sportskih ekipa (RA s obzirom na prestiž). RA odnosi se temelje na percepciji legitimnih asimetrija, ne prisilnoj moći; oni nisu inherentno izrabljivački (iako mogu uključivati moć i uzrokovati štetu). U odnosima Usklađivanja Jednakosti (UJ) ljudi prate ravnotežu ili razliku između sudionika i znaju što bi bilo potrebno za obnavljanje ravnoteže. Uobičajene manifestacije su uzimanje reda, izborni princip jedan-čovjek-jedan-glas, raspodjela na jednake dijelove, osveta na bazi oko-za-oko, zub-

za-zub. Primjeri uključuju sportove i igre (UJ s obzirom na pravila, procedure, opremu i teren), bejbisiter kooperative (UJ s obzirom na razmjenu brige o djeci) i naturalna restitucija (UJ s obzirom na ispravljanje učinjene štete). Odnosi Tržišnog Ocjenjivanja (TO) orijentirani su na društveno punoznačne omjere ili stope kao što su cijene, nadnice, kamata, rente, porezi ili cost-benefit analize. Novac ne treba biti medij, a TO odnosi ne trebaju biti sebični, kompetitivni, maksimizirajući ili materijalistički - bilo koji od četiri modela može pokazivati bilo koju od tih crta. TO odnosi nisu nužno individualistički; obitelj može biti ZD ili RA jedinica koja vodi posao koji operira na TO način s obzirom na druga poduzeća. Primjeri su vlasništvo koje se može kupiti, prodati ili tretirati kao investicijski kapital (zemlja ili predmeti kao TO), ugovorni brakovi ili implicitni u terminima troškova i dobrobiti partnera, prostitucija (seks kao TO), birokratski trošak-efektivnost standardi (alokacija resursa kao TO), utilitarne prosudbe o najvećem dobru za najveći broj ili standardi jednakosti u prosuđivanju ovlaštenosti u proporciji s doprinosima (dva oblika morala kao TO), razmatranja efikasnog "provođenja vremena" i procjene očekivanih razmjera ubijanja (agresija kao TO). [1]

Svaki tip društva ili civilizacije je mješavina ova četiri modela, ali je plauzibilno ustvrditi da je jedan model uvijek dominantan i da obilježava druge podložne modele. Povijesno, prvi dominantni model je bilo srodstvo ili na porijeklu utemeljeni reciprocitet, takozvane plemenske darovne ekonomije. Ključni relacijski aspekt bila je 'pripadnost'. Darovi su stvarali obveze i odnose preko najbližeg srodstva, stvarajući šire polje razmjene. Agrikulturnim i društvima feudalnog tipa dominiralo je rangiranje autoriteta, odnosno, bila su utemeljena na odanosti. Konačno, jasno je da kapitalističkom ekonomijom dominira tržišno ocjenjivanje.

IRPIR i darovna ekonomija

IRPIR se često opisuje kao 'darovna ekonomija' (vidjeti kao primjer [Richarda Barbrooka](#)). Međutim, naša je tvrdnja da to vodi krivim smjerom. Ključni razlog je da istorazinsko prema istorazinskom nije oblik usklađivanja jednakosti; ono nije utemeljeno na reciprocitetu. IRPIR slijedi izreku: svatko doprinosi prema svojim kapacitetima i volji i svatko uzima prema svojim potrebama. Tu nije uključen obvezatan reciprocitet. U čistim oblicima istorazinske proizvodnje, proizvođači/ce nisu plaćeni. Tako, ako ima 'darivanja', ono je potpuno ne-recipročno darivanje, upotreba istorazinski-proizvedene upotrebne vrijednosti ne stvara nasuprotnu obvezu. Pojavljivanje istorazinskog prema istorazinskom je istodobno s novim oblicima darovne ekonomije, kao što su Local Exchange Trading Systems (trgovinski sistemi lokalne razmjene) i upotreba na reciprocitetu baziranih komplementarnih novčanih jedinica; međutim oni se ne kvalificiraju kao istorazinska proizvodnja.

To ne znači da ti oblici nisu komplementarni, budući da i usklađivanje jednakosti i komunalno dioničarstvo proizlaze iz istog duha darivanja. Istorazinska proizvodnja može najlakše operirati u sferi nematerijalnih dobara, gdje je input slobodno vrijeme i raspoloživi višak računalnih resursa. Usklađivanje jednakosti, na reciprocitetu bazirane sheme i kooperativna proizvodnja nužni su u materijalnoj sferi gdje intervenira trošak kapitala. Za sada, istorazinska proizvodnja ne nudi soluciju za materijalno preživljavanje svojih sudionika/ca. Stoga će mnogi ljudi inspirirani egalitarnim etosom pribjeći kooperativnoj proizvodnji, socijalnoj ekonomiji i drugim shemama iz kojih mogu izvući prihod, a istovremeno i honorirati svoje vrijednosti. U tom smislu, ove su sheme

komplementarne.

IRPIR i hijerarhija

IRPIR nije bezhijerarhijska niti bezstrukturna, već ju obično karakteriziraju fleksibilne hijerarhije i strukture utemeljene na odlici, koje se koriste za omogućavanje sudjelovanja. Vodstvo je također 'distribuirano'. IRPIR projekte najčešće vodi jezgra osnivača koji otjelovljuju originalne ciljeve projekta i koji koordiniraju znatan broj pojedinaca/pojedinki i mikrotimova koji rade na specifičnim komadićima. Njihov autoritet i vodstvo proizlaze iz njihovog inputa u konstituiranje projekta i na njihovom kontinuiranom angažmanu. Istina je da se za istorazinske projekte ponekad kaže da su 'benevolentne diktature', međutim, ne smije se zaboraviti da se, budući da je suradnja potpuno dobrovoljna, kontinuirano postojanje takvih projekata temelji na pristanku zajednice proizvođača i na 'račvanju' (tj. stvaranje novih nezavisnih projekata je uvijek moguće).

Odnos između autoriteta i sudjelovanja i njegovu povijesnu evoluciju, najkorisnije je ocrtao John Heron:

Čini se da postoje najmanje četiri stupnja kulturnog razvoja ukorijenjenih u stupnjevima moralnog uvida:

- 1. autokratske kulture koje prava određuju na ograničen i opresivan način i gdje nema prava političkog sudjelovanja;*
- 2. usko demokratske kulture koje prakticiraju političko sudjelovanje kroz predstavljanje, ali nemaju nikakvo sudjelovanje naroda u donošenju odluka u svim drugim područjima kao što su religija, obrazovanje, industrija itd. ili je ono vrlo ograničeno;*
- 3. šire demokratske kulture koje prakticiraju i političko sudjelovanje i različite stupnjeve širih vrsta sudjelovanja;*
- 4. irpir kulture zajedničkih dobra u libertarijanskoj i prema obilju orijentiranoj globalnoj mreži s ekvipotencijalnim pravima sudjelovanja svakog/svake u svakom polju ljudskih nastojanja.*

Ova četiri stupnja bi se mogla izložiti u terminima odnosa između hijerarhije, ko-operacije i autonomije.

- 1. Hijerarhija definira, kontrolira i ograničava ko-operaciju autonomiju;*
- 2. Hijerarhija osnažuje mjeru ko-operacije i autonomije samo u političkoj sferi;*
- 3. Hijerarhija osnažuje mjeru ko-operacije i autonomije u političkoj sferi i u različitim stupnjevima u drugim sferama;*
- 4. Jedina uloga hijerarhije je u njezinu spontanu pojavljivanju u inicijaciji i kontinuiranom cvjetanju autonomije-u-ko-operaciji u svim sferama ljudskog nastojanja.[2]*

IRPIR i komunalno dioničarstvo

S IRPIR-om ljudi dobrovoljno i kooperativno konstruiraju zajednička dobra prema komunističkom principu: "svatko prema svojim mogućnostima, svakome prema njegovim potrebama." Upotrebna

vrijednost koju stvaraju IRPIR projekti generira se iz slobodne kooperacije, bez prisile prema proizvođačima, a korisnici imaju slobodan pristup dobivenoj upotrebnoj vrijednosti. Pravna infrastruktura koju smo opisali gore, stvara 'informatička zajednička dobra.' Nova zajednička dobra povezana su sa starijim oblikom zajedničkih dobra (poglavito komunalna zemlja seljaštva u Srednjem vijeku i originalne radničke sloge industrijskog doba), ali se također razlikuju po svojim uglavnom nematerijalnim karakteristikama. Starija zajednička dobra su bila lokalizirana, korištena i ponekad regulirana od strane specifičnih zajednica; nova zajednička dobra su univerzalno raspoloživa i regulirana od strane globalnih cyber-kolektiva, obično afinitetskih grupa. Dok su nova zajednička dobra centrirana oko ne-rivalskih dobara (tj. u kontekstu obilja), stariji oblici fizičkih zajedničkih dobara (zrak, voda itd.) u sve većoj mjeri funkcioniraju u kontekstu oskudice, postajući tako reguliranim.

IRPIR i tržište: imanencija vs. transcendencija IRPIR-a

IRPIR i tržište

IRPIR razmjena se može razmatrati u terminima tržišta samo u smislu da su individue slobodne doprinositi ili uzimati ono što im je potrebno slijedeći svoje individualne sklonosti, s nevidljivom rukom koja to sve izmiruje, ali bez monetarnog mehanizma. Oni nisu pravo tržište ni u jednom realnom smislu: nisu potrebni niti tržišno ocjenjivanje niti upravljačka komanda da bi se donosile odluke u vezi alokacije resursa. Postoje i sljedeće razlike:

- Tržišta ne funkcioniraju u skladu s kriterijima kolektivne inteligencije ili holoptizma, već prije u formi sličnoj inteligenciji insekata koji se roje. Da, postoje autonomni djelatnici (agents) u distribuiranom okolišu, ali svaka individua vidi samo svoju neposrednu korist.
- Tržišta se temelje na 'neutralnoj' kooperaciji, a ne na sinergističkoj kooperaciji: ne stvara se nikakav reciprocitet.
- Tržišta operiraju za razmjensku vrijednost i profit, ne direktno za upotrebnu vrijednost.
- Dok IRPIR teži punom sudjelovanju, tržišta ispunjavaju potrebe samo onih s nabavnom moći.

Nedostaci tržišta uključuju:

- Ona ne funkcioniraju dobro za zajedničke potrebe koje ne uključuju direktno plaćanje (nacionalna obrana, opći nadzor, obrazovanje i javno zdravstvo). Osim toga, ona ne uspijevaju uračunavati negativne vanjske okolnosti (okoliš, socijalni troškovi, buduće generacije).
- Budući da otvorena tržišta imaju tendenciju snižavanja profita i nadnica, ona uvijek dovode do anti-tržišta, gdje oligopoli i monopoli koriste svoju privilegiranu poziciju za to da im država "namješta" tržište u njihovu korist.

IRPIR i kapitalizam

Usprkos znakovitim razlikama, IRPIR i kapitalističko tržište su visoko međusobno povezani. IRPIR je ovisan o tržištu i tržište je ovisno o IRPIR-u.

Istorazinska proizvodnja je visoko ovisna o tržištu, jer istorazinska proizvodnja proizvodi upotrebnu vrijednost kroz većinom nematerijalnu proizvodnju, bez direktnog osiguravanja prihoda za svoje proizvođače. Sudionici/e ne mogu živjeti od istorazinske proizvodnje, premda iz nje izvlače smisao i vrijednost i premda ona može nadmašiti, u terminima efikasnosti i produktivnosti, na tržištu utemeljene i profitno orijentirane alternative. Istorazinska proizvodnja pokriva tako samo jedan odsječak proizvodnje, dok se tržište brine za gotovo sve odsječke; istorazinski proizvođači/ce su ovisni/e o prihodu kojeg daje tržište. Do sada je istorazinska proizvodnja bila kreirana kroz pukotine tržišta.

No, tržište i kapitalizam su isto ovisni o IRPIR-u. Kapitalizam je postao sistem koji se pouzda u distribuirane mreže, posebno u IRPIR infrastrukturu u računarstvu i komunikaciji. Produktivnost je visoko povezana s kooperativnim timskim radom, najčešće organiziranim na načine koji su proizašli iz istorazinskog proizvodnog upravljanja. Podrška koju glavne IT kompanije daju razvoju otvorenog izvora (open-source) svjedoči o upotrebi koja je proizašla čak iz novih režima zajedničkog vlasništva. Čini se da je generalni poslovni model da posao 'surfa' na IRPIR infrastrukturi, a višak vrijednosti stvara kroz usluge koje se mogu upakirati za razmjensku vrijednost. Međutim, podrška poslovnog sektora slobodnom softveru (free software. FS) i otvorenom izvoru (open-source, OS) postavlja jedan zanimljiv problem. Je li korporativno-sponzorirani i eventualno korporativno upravljani FS/OS softver još uvijek 'IRPIR': samo djelomično. Ako koristi GPL/OSI pravnu strukturu, on rezultira režimima zajedničkog vlasništva. Ako su istorazinski proizvođači/ce učinjeni ovisnima o prihodu, štoviše, ako proizvodnja postane obavezana korporativnoj hijerarhiji, onda se to više ne može kvalificirati kao istorazinska proizvodnja. Kapitalističke sile tako većinom koriste parcijalnu primjenu IRPIR-a. Taktička i instrumentalna upotreba IRPIR infrastrukture (kolaborativne prakse) je samo dio priče. U stvari, ovisnost suvremenog kapitalizma o IRPIR-u je sistemska. Kako cijela potpadajuća infrastruktura kapitalizma postaje distribuirana, tako kapitalizam generira IRPIR prakse i postaje ovisan o njima. Francusko-talijanska škola 'kognitivnog kapitalizma' naglašava da stvaranje vrijednosti danas više nije prikovano za poduzeće, već je zadržano za masovnu intelektualnost radnika/radnica znanja, koji/koje tijekom svog cijeloživotnog učenja/iskušavanja i sistemske povezanosti, konstantno inoviraju unutar i izvan poduzeća. Ovo je važan argument, budući da bi opravdao ono što mi vidimo kao jedno rješenje za ekspanziju IRPIR sfere na društvo općenito: univerzalni osnovni prihod. Samo nezavisnost od rada i strukture plaće može jamčiti da istorazinski/e proizvođači/ce mogu nastaviti stvarati ovu sferu visoko produktivne upotrebne vrijednosti.

Znači li sve ovo da je istorazinska proizvodnja tek imanentna sistemu, produkt kapitalizma, a ne na bilo koji način transcendentna kapitalizmu?

IRPIR i netarhisti

Važnija od generičkog odnosa kojeg smo upravo opisali, je činjenica da procesi istorazinskog prema istorazinskom također doprinose specifičnijim oblicima distribuiranog kapitalizma. Masivna upotreba softvera otvorenog izvora (open source) u poslovanju, entuzijastički podržana poduzetničkim kapitalom i velikim IT kompanijama kao što je IBM, stvara distribuiranu softversku platformu koja će drastično srezati monopolističke rente koje uživaju kompanije kao što su Microsoft i Oracle, dok će Skype i WolP drastično redistribuirati telekom infrastrukturu. Osim toga, to ukazuje na novi poslovni model koji je 's onu stranu' proizvoda i umjesto toga fokusiran na

usluge povezane s nominalno besplatnim FS/OS softverskim modelom. Mnogi/e radnici/e znanja odabiru ne-korporativne putove i postaju mini-poduzetnici/e, pouzdajući se u sve sofisticiraniju participatornu infrastrukturu, jednu vrstu digitalnog korporativnog zajedničkog dobra.

Sile profita koje izgrađuju i osposobljavaju ove nove platforme sudjelovanja, predstavljaju jednu novu pod-klasu, koju zovem netarhijskom klasom. Ako će se kognitivni kapitalizam definirati po primatu intelektualnih sredstava nad fiksnim kapitalom industrijskih sredstava pa tako i na pouzdanost proširenja prava intelektualnog vlasništva (IV) za uspostavu monopolističkih renti, (kao što vektorski kapitalisti, koje je opisao Mackenzie Wark, izvlače svoju moć iz kontrole vektora medija) onda ovi novi netarhijski kapitalisti prosperiraju od osposobljavanja i eksploatacije participatornih mreža. Znakovito je da se Amazon izgradio oko korisničkih recenzija, eBay živi na platformi širom svijeta distribuiranih aukcija, a Google je konstituiran korisničko-generiranim sadržajem. Međutim, premda se ove kompanije mogu pouzdati u IV prava za povremeni ekstra dolar, to ni u kojem smislu nije srž njihove moći. Moć se pouzda u njihovo vlasništvo platforme.

Šire, netarhijski kapitalizam je marka kapitala koja obuhvaća revoluciju istorazinskog prema istorazinskom, sve one ideološke sile za koje je kapitalizam ultimativni horizont ljudskih mogućnosti. To je sila iza imanencije istorazinskog prema istorazinskom. Nasuprot njoj su, iako vezane na nju u privremenom savezništvu, sile zajedničkih dobra (commonism), one koje svoju vjeru stavljaju u transcendenciju istorazinskog prema istorazinskom, u reformu političke ekonomije s onu stranu dominacije tržišta.

Transcendentni aspekti IRPIR-a

Doista, naš prikaz imanentnih aspekata istorazinskog prema istorazinskom, kako je ono i ovisno o kapitalizmu i njegov produkt, ne iscrpljuje predmet. IRPIR ima važne transcendentne aspekte koji prekoračuju ograničenja koja postavlja ekonomija za profit:

- istorazinska proizvodnja efektivno omogućava slobodnu kooperaciju proizvođača, koji imaju pristup svojim vlastitim sredstvima za proizvodnju, a dobivena upotrebna vrijednost projekata nadmašuje alternative za profit

Povijesno, premda sile više produktivnosti mogu privremeno biti ugrađene u stari sistem proizvodnje, one konačno vode do dubokih prevrata i rekonstituiranja političke ekonomije. Pojava kapitalističkih načina unutar feudalnog sistema je jedan takav slučaj. Ovo je posebno znakovito zbog toga što vodeći sektori ekonomije za profit namjerno usporavaju produktivni rast (u glazbi; kroz patente) i pokušavaju staviti IRPIR proizvodnju i prakse dijeljenja van zakona.

- istorazinsko upravljanje transcendiraju i autoritet tržišta i državu
- novi oblici univerzalnog zajedničkog vlasništva transcendiraju ograničenja kako modela privatnog tako i javnog vlasništva i rekonstituiraju dinamičko polje zajedničkih dobra.

U vrijeme kad sam uspjeh kapitalističkog načina proizvodnje ugrožava biosferu i uzrokuje sve veću psihičku (i fizičku) štetu stanovništvu, pojava takve jedne alternative je posebno privlačna i korespondira s novim kulturnim potrebama velikog broja ljudi. Stoga su pojava i rast IRPIR-a praćeni novom radnom etikom (hakerska etika Pekke Himanena), novim kulturnim praksama kao što su istorazinski kružoci u duhovnom istraživanju (kooperativno ispitivanje Johna Herona), ali najviše od svega, novim političkim i društvenim pokretom, (koji uključuje pokret slobodnog softvera i pokret otvorenog izvora, pokret otvorenog pristupa, pokret slobodne kulture i druge) koji odgovara organizacijskim sredstvima i ciljevima alter-globalizacijskog pokreta, brzo postaje ekvivalent socijalističkom pokretu industrijskog doba. On stoji kao stalna alternativa statusu quo i kao izraz rasta nove društvene sile: radnika/radnica znanja.

Zapravo, cilj teorije istorazinskog prema istorazinskom je dati teoretsku potporu transformativnim praksama ovih pokreta. To je pokušaj stvaranja radikalnog razumijevanja da se nova vrsta društva, utemeljena na centralnosti zajedničkih dobra, a unutar reformiranih tržišta i društva, nalazi u području ljudske mogućnosti. Takva teorija bi trebala mjerodavno objasniti ne samo dinamiku procesa istorazinskog prema istorazinskom, nego i njihovo uklapanje s drugim intersubjektivnim dinamikama. Na primjer, kako IRPIR oblikuje modele reciprociteta, tržišne i hijerarhijske modele; na kojim ontološkim, epistemološkim i aksiološkim transformacijama počiva ova evolucija; kakav može biti mogući pozitivni IRPIR etos. Krucijalni element takve teorije istorazinskog prema istorazinskom bio bi razvoj taktika i strategija za takve transformativne prakse. Ključno pitanje jest: može li se istorazinsko prema istorazinskom proširiti preko nematerijalne sfere u kojoj je rođeno?

Ekspanzija IRPIR načina proizvodnje

S obzirom na ovisnost IRPIR-a o postojećem tržišnom modelu, koje su njegove šanse da se proširi preko postojeće sfere ne-rivalskih nematerijalnih dobara?

Evo jednog broja teza o tom potencijalu:

- IRPIR može nastati ne samo u nematerijalnoj sferi intelektualne i softverske proizvodnje, nego gdje god postoji pristup distribuiranoj tehnologiji: višak računalnih ciklusa, distribuirane telekomunikacije i bilo koja vrsta meshworka viralnog komunikatora.
- IRPIR može nastati gdje god su dostupni drugi oblici distribuiranog fiksnog kapitala: kao u slučaju zajedničkog automobilskeg prijevoza, što je drugi najkorišteniji način prijevoza u SAD-u.
- IRPIR može nastati gdje god se proces dizajna može odvojiti od procesa fizičke proizvodnje. Ogromni kapitalni nacrti za proizvodnju mogu ko-egzistirati s osloncem na IRPIR procese za dizajn i koncepciju.
- IRPIR može nastati gdje god se može distribuirati finansijski kapital. Inicijative kao što je ZOPA banka ukazuju na taj smjer. Kooperativna nabava i korištenje velikih kapitalnih dobara su jedna mogućnost. Državna potpora i financiranje razvoja otvorenog izvora (open source) je drugi primjer.
- IRPIR bi se mogao proširiti i održavati kroz uvođenje univerzalnog osnovnog prihoda.

Ovo posljednje, što kreira prihod neovisan o radu za plaću, ima potencijal podržati daljnji razvoj IRPIR-generirane upotrebne vrijednosti. Kroz etos 'pune aktivnosti' (a ne pune zaposlenosti) IRPIR-a, osnovni prihod dobija moćni novi argument: ne samo kao uspješno sredstvo u uvjetima siromaštva i nezaposlenosti, nego i kao ono što stvara važnu novu upotrebnu vrijednost za ljudsku zajednicu.

Međutim, budući da je teško vidjeti kako bi proizvodnja i razmjena upotrebne vrijednosti mogle biti jedini oblik proizvodnje, realnije je vidjeti istorazinsko prema istorazinskom kao dio procesa promjene. U takvom scenariju, istorazinsko prema istorazinskom bi ko-egzistiralo i duboko transformiralo druge intersubjektivne modele.

Politička ekonomija bazirana na zajedničkim dobrima bila bi centrirana oko istorazinskog prema istorazinskom, ali bi ko-egzistirala s:

- Moćnom i okrijepljenom sferom recipročnosti (darovna ekonomija) centriranom oko uvođenja na vremenu baziranim komplementarnim novčanim jedinicama.
- Reformiranom sferom tržišne razmjene, vrstom 'naturalnog kapitalizma' koju su opisali Paul Hawken, David Korten i Hazel Henderson, gdje troškovi prirodne i socijalne reprodukcije nisu više eksternalizirani i koja napušta imperativ rasta zarad protočne ekonomije kako je opisao Herman Daly.
- Reformiranom državom koja operira unutar konteksta multidionitstva i koja više nije podređena korporativnim interesima, nego postupa kao pravičan arbitar između zajedničkih dobra, tržišne i darovne ekonomije.

Takav jedan cilj bi mogao biti inspiracija za moćnu alternativu neoliberalnoj dominaciji i kreirati kaleidoskop 'pokreta zajedničkih dobra' široko nadahnutima takvim ciljevima.

Izvori

Pluralities/Integration monitors P2P developments and is archived at:

<http://integralvisioning.org/index.php?topic=p2p>

A longer manuscript and book-in-progress on the subject is available at:

<http://integralvisioning.org/article.php?story=p2ptheory1>

The Foundation for P2P Alternatives has a website under construction at:

<http://p2pfoundation.net/index.php/Manifesto>

Bilješke

[1] Fiske website. <http://www.sscnet.ucla.edu/anthro/faculty/fiske/reimodov.htm>

[2] Osobna komunikacija s autorom

Bibliografija

Barbrook, Richard. Media Freedom. London: Pluto, 1995

Ferrer, Jorge N. Revisioning Transpersonal Theory: A Participatory Vision of Human Spirituality. Albany: SUNY, 2001

Fiske, Alan Page. Structures of Social Life. New York: Free Press, 1993

Gunderson, Lance H. and C.S. Holling. Panarchy: Understanding Transformations in Systems of Humans and Nature. Washington, D.C.: Island Press, 2001

Heron, John. Sacred Science. Llangarron, Ross-on-Wye, UK: PCCS Books, 1998

Galloway, Alexander. Protocol: How Control Exists After Decentralization Cambridge, Mass.: MIT Press, 2004

Himanen, Pekka. The Hacker Ethic and the Spirit of the Information Age. New York: Random House, 2002

Inglehart, Ronald. Culture Shift in Advanced Industrial Society. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1989

Kane, Pat. The Play Ethic: A Manifesto for a Different Way of Living. London: Macmillan, 2003

Lazzarato, Maurizio. Les révolutions du capitalisme. Paris: Les Empêcheurs de penser en rond, 2004

Lessig, Lawrence. The Future of Ideas. New York: Vintage, 2002

Lessig, Lawrence. Free Culture. New York: Penguin U.S.A., 2004

Raymond, Eric. The Cathedral and the Bazaar. Sebastopol, CA: O'Reilly, 2001

Sagot-Duvaurox, Jean-Louis. Pour la gratuité. Paris: Desclée-De Brouwer, 1995

Sahlins, Marshall D. Stone Age Economics. Chicago: Aldine, 1972

Skolimowski, Henryk. The Participatory Mind. New York: Penguin USA, 1995

Skrbina, David. Panpsychism in the West. Cambridge, MA: MIT Press, 2005

Stallman, Richard. Free Software, Free Society. Boston, MA: GNU Press, 2002

Stewart, John. Evolution's Arrow. Canberra: Chapman Press, 2000

Surowiecki, James. The Wisdom of Crowds. New York: Anchor, 2005

Tuomi, Ilkka. Networks of Innovation. Oxford: Oxford University Press, 2003

Vercellone, Carlo, dir. Sommes-nous sorti du capitalisme industriel? Paris: La Dispute, 2003

von Hippel, Eric. The Democratization of Innovation. Cambridge, MA: MIT Press, 2004

Wark, McKenzie. A Hacker Manifesto. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2004

Weber, Steve. The Success of Open Source. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2004

Michel Bauwens je pionir interneta. Kreirao je dvije dot.com kompanije, bio (eBusiness) strateški direktor za telekomunikacijsku kompaniju Belgacom i 'European Manager of Thought Leadership' za U.S. webkonzultantstvo MarchFIRST. Ko-producirao je televizijski dokumentarac TechnoCalyps: metafizika tehnologije i kraj čovjeka, i ko-editirao dvije knjige na francuskom jeziku o 'antropologiji digitalnog društva'. Bio je također i glavni urednik flamanskog digitalnog magazina Wave. Porijeklom iz Belgije, sada živi u Chiang Mai na Tajlandu, gdje je kreirao Fondaciju za IRPIR alternative. Poučavao je na tečajevima antropologije digitalnog društva za postdiplomske studente/studentice na ICHEC/St. Louis u Brislu, Belgija i povezanim tečajevima na Sveučilištima Payap i Chiang Mai na Tajlandu.

<http://www.ctheory.net/articles.aspx?id=499>